

# קו להינוח

כל הזכויות שמורות ©  
המודעות באחריות המפרסמים בלבד  
דוא"ל: [kav1@bezeqint.net](mailto:kav1@bezeqint.net)  
אתר קו להינוח באנטרנט  
[www.kav-lahinuch.co.il](http://www.kav-lahinuch.co.il)

## פקסעיתון לנושאי חינוך

מ"ל ועורכת: סיגל בן-ארצי ■ עריכה: מיכל חביב ■ המערכת: זהבית 4 יבנה ■ טל. 03-6354484 - פקס. 050-6812066  
ג'ליון 403 ■ ד' אדר תשס"ז - י"א' אדר תשס"ז ■ 1.3.2007-22.2.2007 ■ 6 עמודים ■ משוגר למנויים בלבד

## מנכ"ל משה"ח; 6,000 מורים יעזבו מידי שנה את מערכת החינוך

### מאגרי נתונים על בוגרי הוראה מצטיינים ירוכזו במחוזות

מידי שנה (ובבוגרי לימודי הוראה, שהערכת הסטאז' שלהם הייתה גבוהה במיוחד. הרשימות של הבוגרים המצטיינים ירוכזו במאגרים, שיימצאו במחוזות משה"ח לקראת חודש אפריל הקרוב.  
מנכ"ל משה"ח הוסיף, כי משה"ח מיפה את כל צרכי ההשתלמויות בעשרת מקצועות היסוד, והחל משנת הלימודים תשס"ח יעבור כל מורה מידי שנה השתלמויות בהיקף של 128-28 שעות בשנה.

בעבודתם. אבואב הוסיף, כי משה"ח נערך לקליטת אלפי מורים צעירים במערכת החינוך בשלוש השנים הבאות. לדבריו, בכוונת משה"ח לקלוט בעיקר בוגרים מצטיינים של המכללות להוראה. מנכ"ל משה"ח הוסיף, כי משה"ח אוסף בימים אלה נתונים על בוגרי לימודי הוראה שישמשו עתודה להוראה. מדובר בבוגרי לימודי הוראה, שממוצע ציוניהם מעל ל-90, במסיימי מסלולי המצוינות במכללות להוראה (כ-400 בוגרים

6,000 מורים יעזבו את מערכת החינוך מידי שנה בכל אחת משלוש השנים הקרובות, כך אמר מנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, בכנס "חדשנות יישומית בחינוך", שהתקיים השבוע בתל אביב. לדבריו, בנוסף לכ-4,000 מורים הפורשים מידי שנה לגמלאות, יפרשו מהמערכת עוד כאלפיים מורים מידי שנה; 700-800 מורים בשל בעיות רפואיות, 1,000-1,200 בשל שחיקה ועוד כ-100 מורים שיפוטרו בשל ליקויים שנמצאו

## משה"ח יוזם רפורמה בהכשרת מנהלי בתי"ס

התאגדות המנהלים הסתייגות מכוונת משה"ח להקים מכון להכשרת מנהלים. לטענתו, הקמת המכון עלולה להיות דרך להכניס לבתי"ס שינויים שהממשלה רוצה, אך הציבור אינו מבקש. ארז הוסיף, כי אינו חושב שהמנהלים צריכים להיות מוכשרים בידי גוף שהמדינה שולטת בו, וכי יש כיום מספיק מכללות ואוניברסיטאות המכשירות מנהלים. לדבריו, כבר לפני מספר חודשים שיגר מכתב לשרת החינוך ובו 18 שאלות להבהרה לגבי המכון החדש, אך למרות מספר תזכורות עדיין לא קיבל עליהן תשובות. לדעתו, לראשי משה"ח החינוך עצמם עדיין לא ברור מה יהיה ייחודו של המכון להכשרת מנהלים. לטענתו, המכון שיוקם ויופעל על ידי קרנות פרטיות, הוא סממן נוסף להפרטת מערכת החינוך.

זה. שרת החינוך הוסיפה, כי אינה אוהבת את דרישת האוצר לאפשר למנהלים "גמישות ניהולית". לדעתה בביטוי זה מתכוון האוצר אך ורק לדבר אחד - שהמנהלים יוכלו לפטר מורים כראות עינם. לדבריה, למנהל יש זכויות וחובות אחרים ורצויים יותר. בנושא זה אמר מנכ"ל משה"ח בכנס, כי משה"ח מבקש לתת למנהלים עצמאות, אך גם להציב להם בלמים וקריטריונים ברורים לפעילותם, בניגוד לעמדת האוצר המבקש להעניק להם אוטונומיה מלאה.  
"אנחנו נמצאים בשלב חדש של הכשרת המנהלים", הוסיפה שרת החינוך. לדבריה הקמת המכון החדש להכשרת מנהלים, שתסתיים בקרוב, היא עוגן שיקנה למנהלים תפקיד מרכזי בעיצוב החינוך והחברה כולה. יו"ר ארגון המורים, רן ארז, הביע בכנס

משה"ח מתכוון ליצור בתוך שנתיים עתודה של כ-1,000 אנשי חינוך בעלי פוטנציאל לניהול, על כך הודיע מנכ"ל משה"ח, שמואל אבואב, בכנס "חדשנות יישומית בחינוך". המנהלים יוכשרו במסגרת מכון להכשרת מנהלים, שיוקם, כנראה, על ידי הקרנות - "יד הנדיב" ו-IVN. לדברי מנכ"ל משה"ח, ייקלטו למערכת החינוך בשנים הקרובות 400-500 מנהלי בתי"ס חדשים מידי שנה. בכנס נוסף שהתקיים השבוע, של התאגדות המנהלים בבתי"ס העל תיכוניים, הציגה שרת החינוך, יולי תמיר, את עמדתה לגבי מעמד המנהל. לדבריה, המנהלים ניצבים כיום בפני מגוון של אתגרים גדול יותר מאשר בעבר, ויש להתוות מחדש הגדרות לתפקיד המנהל, סמכויותיו ואחריותו. לדבריה, חלק מהמשא ומתן עם ארגוני המורים יידון בנושא

## מנהלת המינהל הפדגוגי; להחזיר את שנת הלימוד השלישית לחטיבה העליונה

אבל צריך לאפשר למנהל לקבוע שבכל אחת משנות החטיבה העליונה תתקיים רק אחת מהן.  
דרך נוספת להחזיר לחטיבה העליונה זמן לימודים היא לדחות את מועדי הבגרויות לחופשת הקיץ. לדברי רוזנברג, דחיית מועדי הבגרויות תתאפשר רק בתיאום עם צה"ל.

פעילויות רבות הגוזלות זמן לימודים, כמו שבוע הכנה לצה"ל, סמינרים, טיולים ועוד. לדבריה, משה"ח פועל עתה למציאת דרכים להחזיר את השנה השלישית לחטיבה העליונה. רוזנברג הוסיפה, כי הפעילויות הלא לימודיות, כמו שבוע מאבק באלימות ובשימוש באלכוהול וסמים, הן חשובות,

בשלוש שנות החטיבה העליונה לומדים כיום למעשה התלמידים כשנתיים נטו בלבד, כך אמרה מנהלת המינהל הפדגוגי במשה"ח, לאה רוזנברג, בכנס התאגדות המנהלים, שנערך השבוע בתל אביב. לדבריה, הסיבות לקיצור הניכר בזמן הלימודים בחטיבה העליונה הן ההכנה לבגרויות וריבוי

## נציגי ארגוני המנהלים נטשו את ישיבת ועדת החינוך של הכנסת

המנהל, כולל כלים ברורים להכשרת מנהלים. הוועדה גם הציעה למשה"ח לבדוק את הדרכים והיזומות השונות להענקת ייצוג עצמאי למנהלים. בכנס של התאגדות מנהלי בתיה"ס העל יסודיים שהתקיים השבוע, התנצלו היו"ר, אריה לוקר, ויו"ר ארגון מנהלי חטיבות הביניים בהסתדרות המורים, אילן בהירי, בפני שרת החינוך על שעזבו את ישיבת ועדת החינוך שבה השתתפה. "איננו חושבים שתפקידה של ועדת החינוך של הכנסת הוא להתערב בייצוג המנהלים, ובוודאי לא לתמוך בארגון שמוביל הפרדה בין מנהלים ומורים", אמר לוקר.

לו יותר עצמאות בעבודתו. יו"ר ועדת החינוך, ח"כ מיכאל מלכיאור, אמר בישיבה, כי אין בהקמת ארגון מנהלים עצמאי כדי לאיים על המורים. "השאלה היסודית", הוסיף מלכיאור, "היא מהו מנהל ב"ס? – מורה ראשון בין שווים או משהו אחר לחלוטין". לדעתו יש להגיע לשינוי מערכתי יסודי במעמד המנהל; לתת לו הכשרה שונה, להעצים אותו ולתגמל אותו בהתאם לכך. ועדת החינוך קראה למשה"ח לתת למנהל מעמד אוטונומי ובלתי תלוי כלפי מורים ותלמידים. הוועדה הכריזה, כי היא מצפה ממשה"ח לגבש מדיניות מקיפה לגבי מעמד

נציגי ארגוני המנהלים החברים בארגוני המורים, נטשו בשבוע שעבר את ישיבת ועדת החינוך של הכנסת שדנה בנושא מעמד המנהל במערכת החינוך, הכשרתו, שכרו וייצוגו. הסיבה לעזיבת הישיבה הייתה הבעת מחאה על השתתפות נציגי ארגון המנהלים העצמאי, אומ"ץ חינוכי. בישיבה השתתפה גם שרת החינוך, יולי תמיר. נציגי אומ"ץ חינוכי, אריה גיגר, אמר בישיבה, כי יש לייצג את המנהלים בארגונים נפרדים ולא על ידי ארגוני המורים. לדבריו, המנהלים בשיתוף עם משה"ח גם צריכים לפתח קוד אתי למנהל ב"ס. גיגר הוסיף, כי יש להעמיד תנאי סף למינוי מנהל ב"ס, אך גם להעניק

## ירידה בשיעור בוגרות החינוך הממלכתי-דתי המתגייסות לצה"ל

בירושלים, שירה ברויאר, אמרה בכנס, כי התיכון בניהולה מכוון ומעודד בנות לצאת לשירות לאומי או להתגייס לצה"ל. ברויאר ביקשה ממינהל החינוך הדתי במשה"ח וממנהלי בתיה"ס ללכת נגד ההלכות שקבעו רבנים, ולפרסם שיש אפשרות לבת הדתית לשרת בצבא במסגרות מוגנות.

במסגרת האגף לתרבות תורנית במשה"ח, גיוס לגרעיני עמותת "אלומה", שבמסגרתן מוצבת קבוצה של 4-5 בנות דתיות בבסיס ומשמשות כמדריכות במגוון תחומים, ומסלול גיוס משולב בלימודים במדרשה. השנה החלה לפעול מכינה קדם-צבאית ראשונה המיועדת לבנות דתיות – מכינת "צה"ל". במכינה

בחמש השנים האחרונות חלה ירידה של 3.6% במספר הבנות בוגרות החינוך הממלכתי-דתי המתגייסות לצה"ל, כך עולה מדו"ח שחיבר מרכז המחקר והמידע של הכנסת. על פי הדו"ח, התגייסו בשנת 2005 לצה"ל כ-1,581 בוגרות החינוך הממלכתי-דתי, כ-21.2% מכלל בוגרות התיכונים במגזר זה. עם זאת, שיעור היציאה של בנות דתיות לקצונה גבוה משיעור היציאה לקצונה של כלל הבנות בצה"ל – 7.5% לעומת 6.9% בהתאמה. על פי הדו"ח, מינהל החינוך הדתי במשה"ח, האחראי על בתיה"ס הממלכתיים-דתיים, מתנגד לגיוס בנות דתיות לשירות צבאי. בהתאם למדיניות זו, המינהל אינו מאפשר הסברה מרוכזת בנושא השירות הצבאי בבתי"ס התיכונים שבפיקוחו. בנות דתיות המתגייסות לצה"ל יכולות להתגייס במסגרת כללית או במסלולים ייעודיים לחיילות דתיות; שירות כמורות-חיילות



**אתנה לאנויי קו לחינוך**

החל מהשבוע יוכלו כל מנהלי בתיה"ס המנויים על קו לחינוך לאפשר למורי בתיה"ס שלהם לקרוא את העיתון דרך אתר קו לחינוך ללא תשלום נוסף. למורים שייכנסו לאתר וירשמו כמנויי העיתון תישלח סיסמה. ניתן יהיה להיכנס לאתר בכל עת ולקרוא את העיתון. באתר גם ארכיון גיליונות קודמים מהשנתיים האחרונות. להרשמה יש להיכנס לאתר לכתובת: <http://www.kav-lahinuch.co.il> בטופס ההרשמה, תחת הסיווג חברה, יש לציין את שם ביה"ס.

## מכללת בית ברל פתחה בקמפיין פרסומי בהיקף חצי מיליון דולר

המכללה האקדמית בית ברל, החלה בשבוע שעבר בקמפיין פרסומי חדש בטלוויזיה ובאינטרנט, שתקציבו כחצי מיליון דולר. הקמפיין מתבסס על אסטרטגיה שיווקית חדשה שגיבשה המכללה עם משרד הפרסום אליקים הרמן, ועל תהליך של מיתוג מחדש שהיא עוברת. ממכללת בית ברל נמסר, כי האסטרטגיה החדשה מתרגמת את עקרונותיו של ברל כצנלסון – הצלחה אישית ותרומה לחברה של היחיד – לעולם העבודה העכשווי. עוד נמסר, כי המכללה פיתחה תהליך הכשרה ואימון אשר יסייע לבוגריה לנהל ביתר הצלחה את הקריירות שלהם, ולהיות גורם מוביל בכל סביבת עבודה בה יפעלו. התהליך מכונה – "ברליזציה". דמותו של ברל כצנלסון, שאוירה על ידי דני קרמן, תשולב בלוגו החדש של המכללה. סיסמת הקמפיין תהיה; "ללמוד לעבוד עם ניצוץ בעיניים".

# אומנות שבאה מאמונה - בכנס "חדשני"

גף ניסויים ויזמות במשה"ח ערך השבוע כנס להצגת פעילותו. בין היתר כיכבה שם ישיבה תיכונית ניסויית המשלבת לימודי אומנות ודת

חסר בהם רכיב המחקר. לדבריו, על קובעי המדיניות להשתמש בידע שהצטבר בבתי"ס הניסויים. פרופ' חן טען בכנס, כי מערכת החינוך בישראל היא ארגון שאינו יודע ללמוד. לדבריו, בארגון לומד חייבים להתקיים מספר תנאים שאינם מתקיימים במערכת החינוך; אין למערכת החינוך זיכרון קולקטיבי, שהוא מקום שבו נאסף בסיס נתונים רציף ועקבי, שמקבלי ההחלטות המתחלפים - שר, מנכ"ל וראש המזכירות הפדגוגית - יכולים לבסס את מדיניותם על פיו. אין למערכת החינוך גם תשתית תיאורטית מוסכמת (פרדיגמה), ולא מערכת מושגים המוגדרת כידע ליבה. כתוצאה מכך נוצר מצב של היעדר שפה אחת במערכת החינוך. לדבריו, בעיה זו מאפיינת כיום את כל מערכות החינוך בעולם. לטענת פרופ' חן, אין למערכת החינוך גם את היכולת להגדיר את בעיותיה ולהציע פתרונות בצורה שיטתית ומבוססת. כמו כן, למרות ההשקעה במחקר הערכה ופיתוח, וכן בכלי הערכה ומדידה מתוחכמים כמו המיצ"ב, נתוני הבגרויות והמבחנים הבין לאומיים, לא משתמשים קובעי המדיניות במרבית הידע שנצבר במחקר הערכה. הערכה אמנם קיימת, אך היא אינה אפקטיבית. יש במערכת החינוך גם עדויות ליכולת פיתוח יצירתית, כמו בבתי"ס הניסויים, אך המערכת ככלל אינה משתמשת בידע החדשני שנצבר בהם בעת קביעת מדיניותה.

החינוך הם יחידות המחקר והפיתוח של מערכת החינוך כולה. וינשטיין הביעה תקווה, שבשנים הקרובות היוזמות שצמחו מהשדה יוטמעו בכל מערכת החינוך. "יש לנו תורה סדורה. כל מוסד חינוך שלנו מתעד את היוזמה שפיתח בספר וגם מעביר את הידע לבתי"ס נוספים והופך למיני מכללה - אנחנו לא עומדים בביקוש להצטרף לניסויים. אם היה לנו קצת יותר תקציב, אולי היינו יכולים לתרום עוד יותר למערכת החינוך", סיכמה וינשטיין.

## להפיץ את הידע בכל מערכת החינוך

יו"ר המזכירות הפדגוגית במשה"ח, פרופ' ענת זוהר, אמרה בכנס, כי חדשנות, יזמות ויצירתיות בחינוך לא צריכים להיות דבר מיוחד. לדבריה, חינוך אמיתי כרוך כל הזמן במעשים של יצירתיות ויזמות. "לצערנו, ההוראה והחינוך המיטביים אינם מאפיינים את הזרם המרכזי של בתי"ס כיום", אמרה זוהר. לדבריה, גף יזמות מצליח "לעשות בגדול" את מה שמשה"ח רוצה שכל מורה "יעשה בקטן". זוהר הוסיפה, כי יש להרחיב את היזמות במערכת החינוך; "כל יוזמה מקומית היא נהדרת, אבל הייתה רוצה לראות השפעה יותר גדולה של היוזמות על מערכת החינוך כולה". זוהר קראה לאנשי חינוך, שיש להם את היכולת להפעיל יזמות בבית ספרם, לשתף בידע שלהם עוד בבתי"ס, שאינם מודעים לעשייה.

## הארגון המלמד אינו יודע ללמוד

ראש פרויקט המחקר של בתי"ס הניסויים באוניברסיטת תל אביב, פרופ' דוד חן, אמר בכנס, כי אינו מכיר בעלם תקדים דומה לזה של בתי"ס הניסויים בישראל. לדבריו, בבתי"ס הניסויים קיים אלמנט של פיתוח, אך עדיין

גף ניסויים ויזמות במשה"ח הפועל כבר עשר שנים, ערך השבוע כנס מקיף, ששימש מפגן לפעילותו. נושא הכנס היה "יישומי חדשנות בחינוך". בכנס הוצגו מקצת מהיוזמות שפותחו בחסות הגף, בכ-120 בתי"ס וגנים מכל מגזרי החינוך ובמספר מרכזי פסג"ה ומכללות. בכ-25 מבין מוסדות החינוך, שבהם הופעלו יוזמות חינוכיות מוצלחות במיוחד, הוקמו בשנים האחרונות מרכזי מפ"ה (מחקר, פיתוח והפצה) של הגף. המרכזים משמשים כמודל לניסויים, וכמוקד להפצת הידע שנצבר במוסדות החינוך - למוסדות נוספים. את הכנס פתח מנהל הישיבה התיכונית-ניסויית בר אילן בתל אביב, הרב בני פרל. בישיבה מופעלת התוכנית הניסויית "אומנות שבאה מאמונה", המשלבת לימודי אומנות ודת. לדברי פרל, הצליח ביה"ס לצרף שני תחומים שלכאורה בלתי ניתנים לשילוב בעולם הדתי. "היינו יכולים להיות עוד ישיבה תיכונית כמו כל השאר ובחרנו בחידוש", סיפר מנהל ביה"ס, "החוכמה היא לא לבטל את הישן, אלא לנסות למצוא בו פנים חדשות". הרכב ג'ז של תלמידים מביה"ס ליווה את הכנס בניגונה.

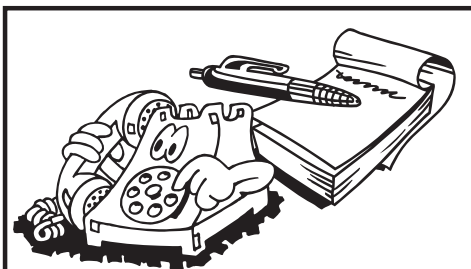
## סוד ההצלחה; חבירה בין אנשי חינוך, אקדמיה והרשות מקומית

יו"ר גף ניסויים ויזמות במשה"ח, גנית וינשטיין, אמרה בכנס, כי הסיבה להצלחת הניסויים במוסדות החינוך השייכים לגף היא החבירה עם האקדמיה, הרשויות המקומיות, אנשי חינוך ממוסדות חינוך אחרים, וצוות החשיבה והחונכות המלווה כל ניסוי. "בתקופה שבה הציבור משווע לחינוך רלוונטי, מתבקש שיתוף הפעולה בין ראשי החץ האלה, שלא תמיד הוא מובן מאליו", אמרה וינשטיין. לדבריה, מרכזי המפ"ה במוסדות

## ספר חדש הסוקר את

### מרכזי מפ"ה - בכנס הושק הספר

"במרכז המפ"ה מחדשים מהשטח - מסע בין כוכבים", שהוציא לאור גף ניסויים ויזמות. בספר מתואר מסע דמיוני של מספר קשיש בכל מוסדות החינוך המשמשים כמרכזי מפ"ה של הגף. בספר מתוארות היוזמות המופעלות במרכזי המפ"ה, בליווי תמונות וראיונות עם אנשי החינוך היזמים. בין מרכזי ההפצה המתוארים בספר; הישיבה הניסויית מקור חיים, שבה פועל בית מדרש להתחדשות "לפנים". בית המדרש מכשיר מורים בכלים בלתי פורמאליים, המסייעים בעבודתם החינוכית, למשל בסדנאות דרמה ותיפוף בדרבוקה.



## דפי חינוך 2007

### מדריך הטלפונים המלא למערכת החינוך

מחפש אטרקציות לטיול השנתי? קורסים והשתלמויות למורים? מערכות מחשוב מתקדמות לתחום החינוך?

כל זה ועוד במדריך הטלפוני המקוון שבאתר קו לחינוך.  
www.kav-lahinuch.co.il



# 30% מבני הנוער מעדיפים לפנות לאינטרנט כשהם נתקלים בקשיים לימודיים

## בני נוער הנתקלים בקשיים אישיים מעדיפים לפנות לחברים או להורים ולא למורים

מצוקה נפשית היה היעדר קירבה רגשית. הנימוק השכיח ביותר להימנעות מפנייה אל האינטרנט במצב זה היה החשש מאי שמירת סודיות.

המחקר גם מצא, כי תלמידים הלומדים בחטיבת הביניים גילו נכונות גבוהה יותר לפנות לקבלת עזרה אל ההורים מאשר אל החברים. לעומתם, תלמידים הלומדים בתיכון גילו נכונות גבוהה יותר לפנות לעזרה אל החברים מאשר אל ההורים. בנות גילו נכונות גבוהה יותר לפנות אל האם, החבר והפסיכולוג, ובנים גילו נכונות גבוהה יותר לפנות אל האב. רווחה נפשית נמצאה במחקר קשורה לנכונות לפנות להורים ולאינטרנט; תלמידים שאצלם הייתה תחושת רווחה נפשית גבוהה, גילו עמדה חיובית יותר כלפי פנייה להורים. לעומתם, תלמידים שתחושת הרווחה הנפשית שלהם הייתה נמוכה, גילו נכונות גבוהה יותר לפנות אל האינטרנט. החוקרים מציינים, כי הנכונות הנמוכה של המתבגרים לפנות לקבלת סיוע אל מורים או יועצים בעת מצוקה נפשית מזמינה מחקר נוסף, שיאיר את הנושא מנקודת המבט של המורים. החוקרים מוסיפים, כי האינטרנט התגלה במחקר כמקור חשוב לעזרה בבעיות לימודיים, וכמקור סיוע חלופי להורים ולחברים בקרב מתבגרים שחשים מצוקה רבה.

שהם עושים בה כמקור עזרה. נבדקו גם הנימוקים להימנעות מפנייה לעזרה. הנכונות לפנות לעזרה נבחנה בזיקה למין התלמידים ולגילם, ולתחושת הרווחה הנפשית שהם חשים.

במחקר השתתפו 335 תלמידים מכיתות ז' ומכיתות י"א, משישה בתי"ס במרכז הארץ. הנתונים נאספו באמצעות שאלון סגור ברובו, שבדק את הנכונות של המשיבים לפנות אל מקורות שונים, בסולם בן חמש דרגות. הנימוקים להימנעות מפנייה ניתנו בשאלה פתוחה. בנוסף, מילאו המשיבים שאלון סגור שבדק את תחושת הרווחה או המצוקה הנפשית שהם חשים.

על פי ממצאי המחקר, הורים וחברים מהווים את שני המקורות המועדפים לפנייה לעזרה בקשיים לימודיים; למעלה מ-50% מהתלמידים ציינו שהם מוכנים לפנות אליהם כשהם נתקלים בקשיים אלה. כ-40% מהתלמידים ציינו שהם מוכנים לפנות למורים. 30% מהנחקרים ציינו, כי הם מעדיפים להסתייע באינטרנט.

לגבי מצוקות אישיות אמרו כ-60% מהתלמידים, כי הם מוכנים לפנות להורים ולחברים. לכל אחד משאר הגורמים המסייעים היו מוכנים לפנות רק פחות מ-15% מהתלמידים. הנימוק השכיח ביותר להימנעות מפנייה למורים ומחנכים בעת

מחקר שערכו לאחרונה הפסיכולוג יצחק גילת וד"ר רחל שגיא ממכללת לוינסקי לחינוך, מצא שבני נוער מעדיפים לפנות בבקשת עזרה בקשיים לימודיים או במצוקה אישית בראש ובראשונה להורים או לחברים. לדברי החוקרים, הנכונות של מתבגרים לפנות לעזרה מושפעת משני תהליכים מנוגדים; מחד, תקופת ההתבגרות מזמנת מצבים לא מוכרים של לחץ ומצוקה, ומגבירה את הצורך בקבלת עזרה. מאידך, המתבגרים מרגישים צורך להתמודד בכוחות עצמם עם הקשיים שלהם, כחלק מנטייה כללית של חתירה לעצמאות בשלב התפתחות זה. אחד הגורמים הקשורים בהחלטה לפנות לעזרה בעת מצוקה הוא מקור העזרה. מחקרים קודמים הצביעו על העדפה ברורה של מקורות לא פורמאליים, בעיקר הורים וחברים, על פני מקורות פורמאליים, כמו מורים ויועצים. המחקר בחן את מידת הנכונות של תלמידים מתבגרים לפנות לעזרה בקשיים לימודיים ובמצוקות אישיות אל מקורות מסורתיים – הורים, חברים, מורים, מחנכים, יועצים חינוכיים, פסיכולוגים ושירותי תמיכה טלפוניים – ואל האינטרנט. לטענת החוקרים, למרות שרשת האינטרנט הצטרפה למאגר המקורות העומדים לרשותם של מתבגרים הזקוקים לעזרה כבר לפני כעשרים שנים, נאסף עד כה רק מעט מאוד מידע מחקרי על השימוש

## מחקרים באינוך



### חמש נבחרות תלמידים בגמר "עכבר הזהב" – חמש

נבחרות תלמידים – מירוחם, מעלה יוסף, חוף כרמל, אריאל ונתניה, עלו לשלב הגמר של התחרות הווירטואלית השישית במדעים, "עכבר הזהב". תחרות הגמר תתקיים ביום ראשון הבא, 25.2.2007, באוניברסיטת תל אביב.

בשלב א' של התחרות השתתפו כאלפיים תלמידים מ-67 נבחרות של אשכולות פיס במדעים מכל הארץ. התלמידים התמודדו עם שאלות מאתגרות במקצועות; פיזיקה, כימיה, רפואה, פילוסופיה, פסיכולוגיה חברתית ועוד.

שלב הגמר של התחרות יתקיים באוניברסיטת תל אביב, במסגרת יום חוויית, שיכלול הפעלות של התלמידים בתחנות שונות באוניברסיטה ויתמקד גם בשימוש במידע באינטרנט. מטרת התחרות היא להפגיש באופן וירטואלי תלמידי חטיבות

בהמשך היום הוענקו תעודות לתלמידים מצטיינים מהמגמה. לאחר מכן נכנסו ההורים לחדר המחשבים של ביה"ס, שבו הציגו בפניהם התלמידים את הפרויקטים שבהם הם עוסקים השנה. מביה"ס נמסר, כי תלמידי י"ב במגמה עוסקים השנה בפרויקטים מרשימים במיוחד, כמו תכנון מעלית ממוחשבת, מערכות השקייה מתקדמות, "בית חכם" ועוד.

### נבחרה לייצג את ישראל באינטרנט – שהרזאד חסון, תלמידת

כיתה י' מביה"ס אורט רונסון בעיר הכרמל, נבחרה להשתתף בפרויקט מסבירים צעירים של רשת אורט. במסגרת הפרויקט, תלמידים מצטיינים מבתי"ס של אורט פועלים לשיפור תדמיתה של מדינת ישראל ברשת האינטרנט. התלמידה לומדת בכיתה אקדמית, המיועדת לתלמידים מצטיינים במיוחד בביה"ס, ושולטת בשפות ערבית, עברית ואנגלית.

ביניים בעלי עניין בתחומים מגוונים בדרך של משחק תחרותי, ולהעביר לתלמידים מכל הארץ מסר של נגישות לאוניברסיטה ולמדע באמצעות השימוש באינטרנט. את תחרות עכבר הזהב עורך הקמפוס הווירטואלי של המחלקה לנוער שוחר מדע באוניברסיטת תל אביב, בשיתוף המינהל למדע וטכנולוגיה במשה"ח.

### תלמידי הנדסת תוכנה יארחים את ההורים – ביום שישי

שעבר אירחו תלמידי מגמת הנדסת תוכנה בתיכון רוטברג ברמת השרון את הוריהם. מטרת האירוע הייתה להציג בפני ההורים את הפרויקטים עליהם עובדים התלמידים מתחילת השנה.

היום החל בהרצאה של ד"ר עידן אשר, העוסק בעתידנות, שעסקה בהתפתחות הטכנולוגית והאנושית במהלך השנים הקרובות.

**■ שומרים על הגוף והסביבה -**

בבי"ס אילן רמון בגן יבנה ציינו שבוע שעבר את שבוע הבריאות ואיכות הסביבה. במהלך השבוע נחשפו התלמידים למגוון פעילויות בנושאים אלה. בתחום הבריאות למדו התלמידים כיצד לצחצח נכון את שיניהם ולשמור עליהן, מהי אכילה נכונה, איך לשאת נכון את הילקוט, מהי יציבה נכונה, כיצד לשבת נכון על כיסא ביה"ס ועוד. התלמידים גם הכינו לעצמם תעודות זהות, שבעזרתן למדו על משקל גופם וגובהם, ביקרו באמבולנס של מד"א ולמדו שיעור בהצלחת חיים.

בתחום איכות הסביבה נקבעו במהלך השבוע בכל כיתה חוקים, כחלק מאמנה בית ספרית לשמירה על סביבת החיים. התלמידים חתמו על האמנה והתחייבו לשמור על חמישה חוקים; שמירה על הניקיון, מיחזור בקבוקים וסוללות, שמירה על השקט, חיסכון במים ושמירה על ציוד ביה"ס ועל סביבתו הקרובה. השבוע הסתיים בארוחת בוקר חגיגית ובריאה שערכה כל כיתה.

בבי"ס אילן רמון פועלת באופן קבוע מועצה ירוקה, ובה תלמידים נציגים מכל כיתה. המועצה נפגשת אחת לשבועיים, ומקדמת לאורך השנה פעילויות לשמירה על איכות הסביבה, כמו תחרויות לאיסוף אשפה ולאיסוף סוללות, מיחזור נייר ושימוש בו כמצע לבעלי החיים שבפינת החי של ביה"ס ועוד. בביה"ס גם התגבשה לאחרונה קבוצת תלמידים צפרים, שהקימה פינת האכלה לציפורים בחצר. התלמידים מאכילים את הציפורים ומנקים את הפינה.

**■ מגייסים קשישים להתנדב**

**בגנים -** משה"ח מתכוון להכפיל עוד השנה את מספר הקשישים המתנדבים בגני הילדים. כיום מתנדבים פחות מ-800 קשישים בגני ילדים ברחבי הארץ. המתנדבים מגויסים באמצעות תנועת של"מ - שירות לאומי למבוגר, הפועלת במסגרת החברה למתנ"סים. כיום יש קשישים מתנדבים בגנים

ב-42 יישובים בכל המגזרים; במחוז תל אביב מתנדבים 239 גמלאים, במחוז מרכז - 207, במחוז דרום - 107, במחוז צפון - 60, במחוז חיפה - 70, ובירושלים - 35. כל מתנדב משקיע בגן כ-250 שעות בשנה. במהלך שהייתו בגן, מוביל המתנדב יוזמה חינוכית-ייחודית, המתבססת על ניסיון חייו וכישרונו. בין היתר מפעילים המתנדבים בגנים תיאטרוני בובות, חוגי בישול וגינון, שעת סיפור, שעת כימיה, שיעורי מוסיקה קלאסית, שיעורי תזונה נכונה ועוד. לדברי מרכזת התוכנית במשה"ח, רונית רביב, הגננות מדווחות, כי המתנדבים מתפקדים כאנשי צוות לכל דבר, ונוכחותם וגישתם הרגועה משפיעים על התנהגות הילדים ומפחיתים את שיעור האלימות בקרבם. הקשישים עוברים הכשרה לתפקידם בגן מאנשי חינוך במסגרת "קמפוס זהב".

**■ לומדים להיות דיפלומטים -**

תלמידי י"א ו-י"ב מירושלים השתתפו לאחרונה בכנס חגיגי במשרד החוץ בשם "המודל הישראלי של האומות המאוחדות", (IMUN - ISRAEL MODEL UNITED NATIONS), שסיכם פעילות הכנה בת שלושה חודשים. הפעילות התקיימה, לראשונה בירושלים, ביוזמת תיכון ליד"ה ומשרד החוץ ובסיוע מנח"י. הכנס דימה מושב של עצרת האו"ם. התלמידים ייצגו 18 מדינות מרחבי העולם והשתתפו בוועדות שונות, בנושאים כמו; איכות הסביבה, פירוק נשק, כלכלה וחברה וזכויות אדם. בפעילות ובכנס השתתפו משלחות תלמידים מבתי"ס; תיכון ליד"ה, מקיף גילה, רנה קאסן, מכללת אורט, הרטמן, אוולינה דה רוטשילד ואור-תורה בנות. לכנס קדמו שלושה חודשי הכנה, שבמהלכם התנסו המשלחות מבתי"ס בכתיבת נאומים ובגיבוש הצעות החלטה בנושאים שעל סדר היום העולמי. מטרת הפעילות היו; לעודד תלמידים לרכוש ידע על אירועים המתרחשים בעולם ולהבין אותם, ללמוד את

התלמידים מיומנויות של דיבור בפני קהל ושל מחקר ודיפלומטיה, ולערוך להם היכרות עם עבודת הדיפלומט. ממנח"י נמסר, כי שני בוגרי תיכון ליד"ה, אריאל סוויצקי ודויד הופמן, הדריכו בהתנדבות את המשלחות במהלך פעילות ההכנה בבתי"ס. הכנס גם הונחה על ידי תלמידי י"ב מתיכון ליד"ה, ששימשו יושבי ראש של מליאת האו"ם והוועדות. באירוע השתתפה שרת החוץ, ציפי לבני, שבירכה את התלמידים. את הפעילות הובילו; מנהל תיכון ליד"ה, ד"ר גלעד אמיר, ומורות לאנגלית מביה"ס - עברייא ברגשטיין וסמארה וואקס.

**יוזמה רחומה**

**■ בחולון; ימי חשיפה בתיאטרון העירוני למגמות העל אזוריות -**

אלפיים תלמידים בוגרי כיתות ו' מבתי"ס בחולון והוריהם, השתתפו החודש בשני ימי חשיפה למגמות העל אזוריות הפועלות בבתי"ס העל יסודיים השש-שנתיים בעיר, שיזם מינהל החינוך. מעיריית חולון נמסר, כי היוזמה נולדה בעקבות בקשות של הורים ותלמידים רבים להיחשף למידע על הנעשה בבתי"ס העל יסודיים. לקראת ימי החשיפה הקימו עשרת בתי"ס העל יסודיים בעיר תצוגות בתיאטרון חולון. לרשות המבקרים בתיאטרון עמדו המנהלים, מרכזי המגמות, היועצות ותלמידים מבתי"ס העל יסודיים. התלמידים המתעניינים הגיעו לתצוגות בארבעה מחזורים בני שעתיים כל אחד. לאחר הביקור בתצוגות צפו התלמידים והוריהם בסרט בשם "בחירה" שהוקרן באולם התיאטרון. הסרט סוקר בקצרה את המגמות הייחודיות הקיימות בבתי"ס העל יסודיים בעיר. הסרט הופק על ידי תלמידי כיתה י"ג של מגמת התקשורת במכללת אורט חולון. האירוע פתח את תהליך ההרשמה לשנת תשס"ח לבתי"ס העל יסודיים בעיר, הכולל גם בחינות כניסה והתאמה למגמות הייחודיות.

**■ העפיל לשלב הגמר -**

עבודת גמר במדעי החיים והחקלאות של אלכסנדר מגרס, תלמיד י"ב מביה"ס ויצ"ו הר ונוף בפתח תקוה, העפילה לשלב הגמר של "תחרות מדענים צעירים בישראל 2007". שם העבודה הוא "מעקב אחר התבטאות mRNA של אנזימי מפתח בשלבים וגטטיביים וגנרטיביים". עבודות התלמידים שהעפילו לשלב הגמר של התחרות מוצגות בימים אלה במוזיאון המדע ע"ש בלומפילד בירושלים. שלב הגמר של התחרות יתקיים ב-14.3.2007, במסגרת השבוע הלאומי למדע.

**■ הצלחה בבגרות באנגלית -**

בי"ס עמל עמק חרוד שבעין חרוד התבשר לאחרונה, כי כל התלמידים מביה"ס שניגשו אשתקד לבחינות הבגרות באנגלית ברמת 5 יחידות לימוד (97% מכלל שכבת י"ב בביה"ס בתשס"ו) עברו את המבחנים בהצלחה. לדברי מנהלת עמל עמק חרוד, אילנה לוסיטיג, צוות המורים לאנגלית בביה"ס זכה לאחרונה להערכות מצוינות ממשה"ח על הישגים יוצאי דופן. מביה"ס נמסר, כי תלמידי שכבת י"א החלו השנה, על פי בחירתם, ללמוד אנגלית ברמה של 7 יחידות לימוד, הכוללת לימודי תרגום.



■ **עזרה ראשונה** – כ-20 אלף תלמידי כיתות י' מהצפון מכל המגזרים, כולל החרדי, ישתתפו בשנה הבאה בקורס עזרה ראשונה בהיקף של עשר שעות לימוד, כך נמסר מהמחוז. הקורס יועבר על ידי מדריכים ממגן דוד אדום ומחברת הדר הדרכה ושירותים רפואיים. בין התכנים שיילמדו בקורס; טיפול במכות קור, בהקשות נחשים, תרומות איברים, החייאה ועוד. המנהלת המחוז נמסר, כי בתום הקורס יידרשו התלמידים לעמוד במבחן, ורק לאחריו יקבלו תעודת סיום.

■ **מקדם שוויון** – שרת החינוך, יולי תמיר, השתתפה החודש בכנס החורף של "עמותת סיכוי" לקידום שוויון אזרחי, שהתקיים ביובלים שבמועצה האזורית משגב. נושא הכנס היה החינוך במגזר הערבי כמקדם שוויון במדינה. בכנס השתתפו גם נציגי שירות המדינה לשעבר, פרופ' יצחק גל-נור, חתן פרס ישראל לחינוך וראש המרכז לחקר החינוך לשלום באוניברסיטת חיפה, פרופ' גבי סלומון, ויועץ ארגון מוסאווה לזכויות אזרחים ערבים ומרצה באוניברסיטת חיפה, ד"ר יוסף ג'בארין.

■ **ועדי הורים** – מאות חברי ועדי ההורים מכל מוסדות החינוך בטבריה השתתפו החודש בכנס העירוני השנתי של ועדי ההורים. בכנס השתתפו גם ראש עיריית טבריה, זוהר עובד, וראשי אגף החינוך ומנהלי בתי"ס בעיר. מטרת הכנס הייתה לחזק את הקשר בין העירייה וההורים ואת הפעילות המשותפת לשיפור הישגי התלמידים. במהלך הכנס צפו ההורים בהצגה "כיצד להיות הורים ומורים ולהישאר בחיים", של תיאטרון מפגשים.

## מנח"י

■ **ואולי לא** – הנהלת מנח"י הודיעה לאחרונה על כוונתה לסגור בשנה הבאה את חטיבת הביניים קלאבין. הסיבה להחלטה היא מיעוט התלמידים שנרשמו ללימודים בשנה הבאה בביה"ס, בעקבות פתיחת אזורי הרישום במערב ירושלים. בחטיבת הביניים קלאבין לומדים השנה 235 תלמידים בלבד בשבע כיתות. החטיבה נמצאת בשכונת קריית מנחם, שבה מתקיים פרויקט שיקום שכונת. בשכונה מתגוררת בעיקר אוכלוסייה מסורתית לא מבוססת וגם עולים חדשים וחרדים. בשבוע שעבר שלח המינהל הקהילתי של השכונה מכתב אל שרת החינוך, יולי תמיר, ובו הוא מבקש את התערבותה למציאת

פיתרון שימנע את סגירתו של ביה"ס. המכתב מציינ, כי אם ייסגר קלאבין, תימנע מילדי השכונה האפשרות ליהנות מחינוך בקהילה בה הם מתגוררים. מינהל השכונה גיבש הצעה להפוך את קלאבין לשלוחה של ביה"ס התיכון לאומנויות בירושלים, מה שלדעתו ימשוך לביה"ס תלמידים רבים מרחבי העיר. בשיחה עם קו לחינוך אמר יו"ר ועדת החינוך של המינהל הקהילתי, איציק כהן, כי הנהלת התיכון לאומנויות הביעה נכונות לקלוט את קלאבין, ואף הבטיחה כי תלמידים מהשכונה לא יידרשו לעבור מבחני מיון לקבלה לביה"ס. בשבועות הקרובים יתקיים דיון משותף של אנשי המינהל עם הנהלת מנח"י על הפתרון המוצע.

■ **קידום מדעי** – המחלקה למדע וטכנולוגיה במנח"י ומנהל מנח"י, בן ציון נמט, הקימו לאחרונה ועדה שמטרתה להמליץ על דרכים לקידום מדעי של ירושלים והפיכתה ל"עיר מדע". בראש הוועדה תעמוד נשיאת מכללת הדסה, פרופ' נאוה בן צבי, וישתתפו בה מנהלי בתי"ס ונציגים מהאקדמיה, משה"ח, מנח"י, והתעשייה בעיר.

## מחוז תל אביב

■ **ערב הוקרה** – מחוז תל אביב והסתדרות המורים ערכו החודש במוזיאון ארץ ישראל בתל אביב ערב הוקרה ל-218 מורים ומנהלים שפרשו במהלך השנה האחרונה ממערכת החינוך ביישובי המחוז. במהלך הערב ברכו את הפורשים סמנכ"ל משה"ח ומנהל מינהל כוח אדם בהוראה, מנחם כהן, מנהלת המחוז, אורלי פרומן, ויו"ר סניף תל אביב של הסתדרות המורים, ליאורה אלמוג. את הערב חתם מופע הזמר "צבעונים על גדות הדנייפר".

■ **אס"א** – בחולון נערכה החודש ישיבה של ועדת אס"א (אלימות, סמים ואלכוהול) עירונית. את הוועדה הקימה לאחרונה העירייה בשיתוף מינהל חברה ונוער במשה"ח. מעיריית חולון נמסר, כי בוועדה משתתפים נציגים ממינהל החינוך ומינהל הרווחה שלה, משה"ח, משרד הרווחה, המשטרה, ועדי ההורים, מועצת התלמידים ועוד. הוועדה תבנה תוכנית למערכת עירונית, שתפקידו יהיה לתת מענה כולל לבעיית האלימות והשימוש באלכוהול ובסמים בקרב בני הנוער בחולון. בישיבת הוועדה נסקרו, בין היתר, ממצאי שאלון אס"א שהועבר לתלמידים, והוצגו תוכניות המניעה המופעלות כיום בעיר. כמו כן, הוצגו בפני חברי הוועדה מטרות העירייה לשנת 2007 בנושא אס"א, ומידע על הקריטריונים המרכזיים של התוכנית. בין

מטרות העירייה העיקריות, כמו צמצום צריכת האלכוהול ומניעת השימוש בסמים בקרב בני הנוער בעיר, גם הרחבת מסגרות הפעילות לתלמידים בשעות אחר הצהריים, צמצום התנהגויות מסוכנות בקרב בני נוער בסיכון ועוד. עיריית חולון הקצתה השנה תקציב של 2 מיליון ש"ח למלחמה באלימות ובשימוש באלכוהול ובסמים בקרב בני הנוער.

## מחוז דרום

■ **תעודה חברתית** – שרת החינוך, יולי תמיר, ביקרה בשבוע שעבר בבתי"ס בבאר שבע. את הסיור פתחה השרה בביה"ס היסודי נתיבות יורם. בביה"ס האזינה תמיר לקטעי נגינה שביצעו תלמידים. את הקטעים למדו התלמידים במסגרת תוכנית בית ספרית ייחודית להעצמה באמצעות המוסיקה. לאחר מכן ביקרה שרת החינוך בשני בתי"ס על יסודיים בעיר; תיכון מקיף ו' ותיכון מקיף א'. בתיכון מקיף ו' נפגשה תמיר עם תלמידים הלומדים בתוכנית "סטארט – מנשירה לברורות", המיועדת לתלמידים שסיימו את כיתה י' עם 7 ציונים שליליים ויותר. התוכנית כוללת למידה מואצת תחת בקרה של אנשי מקצוע. בוגרי התוכנית מסיימים את כיתה י"ב עם תעודת בגרות איכותית. במפגש השתתפו גם חלק מהורי התלמידים, מחנכים ומדריכי התוכנית.

בתיכון מקיף א' העניקה השרה ראיון לתלמידי מגמת הרדיו של ביה"ס ונפגשה עם תלמידי מגמת המלונאות והאירוח, המשלבת לימודים עיוניים עם הכשרה טכנולוגית מקצועית. בתום היום השתתפה השרה בטקס השקת פרויקט משותף של עיריית באר שבע ומחוז דרום בשם "התעודה החברתית". התעודה משלבת ציונים על הישגים חברתיים ותרומה לקהילה של התלמיד בנוסף לציונים על הישגים בלימודים. במהלך הטקס ציינה תמיר, כי הענקת התעודה החברתית הינה סנונית ראשונה של שינוי תפיסתי במערכת החינוך, המעמיד את החינוך הערכי-אזרחי כשווה ערך להקניית ידע.

■ **השתלמות ערכית** – פורום מנהלי החינוך העל יסודי באשדוד, נציגי מינהל החינוך בעירייה ומפקחים, השתתפו החודש בהשתלמות ערכית בת שלושה ימים בנושא "הסולידאריות הישראלית", שהתקיימה בבאר שבע. ההשתלמות כללה, בין היתר, הרצאות בנושאים; סולידאריות חברתית במקורות היהודים, סולידאריות אזרחית-דמוקרטית בראי היישוב, רב תרבותיות ומודלים של קיום משותף במדינות רב לאומיות ועוד.